

י ש י ב ה כ"א

של ועדת החוקה. חוק ומשפט

יום ד', כ"ט באב חש"ט, 24.8.49

ת

הישיבה נפתחה ב-08.50.

השתתפו: נ. ניר, היו"ר
גב' ב. אידלסון
ע. אסף
י. בדר
ח. בן-אשר
י. בר-יהודה
א. ג'רג'ור
ז. ורהפטיג
ע. ז' בוטינסקי
ק. כצנא
ש. כ"ץ
גב' ע. מימון
י. קוסוב
י. קליבנוב
ח. רובין
א. תבורי

בזכות דעה מיעוט: א. פרמינגר

שר המשפטים פ. רוזנבליט
ח. וילקנפלד - משרד המשפטים
מ. פיאמנטה - מחרגם לערבית

היו"ר נ. ניר:

אני פותח את הישיבה.

אני מבקש לחקן את סדר-היום המונח

לפניכם. סעיף ראשון יהיה: חוק שהועבר אלינו ע"י הכנסת - חוק המעבר, הוראות שעה. כמו כן אני מבקש לחשמיט את סעיף (ג) במדר היום, בדבר חוק להענשת פושעים במחנות, כי כבר דנו על זה והסעיף נכנס בטעות, ואת סעיף (ד), על חוק בענין דמי המפחח, על סמך הודעה היועץ המשפטי בישיבת ועדת המשנה לחוק הפיסת נכסים, שהממשלה מוציא את סעיף 15 בחוק הפיסת נכסים ומתכוונת להביא חוק כולל על סידור הדיור וענין דמי המפחח וכל הדברים הקשורים עם הרגולציה של דיור. מטרת הסעיף הזה הייתה לפנות למשרד ולבקש הכנסת חוק כזה. כיון שהתחייבו להמציא לנו - נדון על החוק כשיובא.

יש עוד ענין על סדר-היום: חוק השיפוט

ג. ורהפטיג:

הצבאי שהועבר לוועדה משוחפת שלנו ושל

ועדת החוץ ובטחון. (נ. ניר: נכון, זה פעמוד כסעיף שני).

חוק המעבר (הוראות שעה) (מס' 2) (חיקון)

"חוק המעבר (הוראות שעה) (מספר 2), חש"מ - 1949 יחוקן כך:
במקום הנקודה שבסוף החוק יבוא פסיק, ואחריו המלים: -
"ובכל חוק אחר".

היו"ר נ. ניר:
אני חושב כי חברי הועדה זו כרים את הסברת
שר המשפטים בכנסת. בקשר עם נסיעת הנשיא
קבלנו חוק האומר שהנשיא בפועל יהיה יו"ר הכנסת. שפרינצק, ולו נחונות
כל הסמכויות לפי החוק הנהונות לפי חוק המעבר לנשיא המדינה. לאחר
חוק המעבר שנתקבל בישיבת האסיפה המכוננת בירושלים, נתקבל במליאת
הכנסת בתל-אביב חוק מבקר המדינה, אשר בו נחננו עוד סמכות לנשיא המדינה:
לאשר את מבקר המדינה לפי המלצת הכנסת. הסמכות הזאת לא הועברה ליו"ר
הכנסת. החוק הזה בא לחקן את הדבר הזה.
אם אין התנגדות, נעביר את החוק למליאת

הכנסת.

מתקבל

חוקת השיפוט הצבאי

היו"ר נ. ניר:

חוקת השיפוט הצבאי הועברה לפי החלטת
הכנסת לוועדת חוקה חוק ומשפט ולוועדה
לענייני חוץ ובטחון יחד. הייתי נוכח בישיבת ועדת החוץ ובטחון כאשר
דנה בשאלה זאת, ועד כמה שידוע לי נחקבלה שם החלטה לבחור ועדה
בת חמישה-ששה חברים משלה. אינני יודע מה החליטה ועדת החוץ בנוגע
לתוצאת עבודת הוועדה הזאת, אם הועדה הזאת סוברנית ומביאה את עבודתה
למליאה או שהיא צריכה להביא את תוצאת עבודתה לישיבה משותפת של
שתי הוועדות.

ח. בן-אשר:

הוחלט שועדה זאת תהיה ועדת משנה. לאחר
שהועדה תכין את עבודתה, לא יהיו ויכוחים
בועדה המשותפת, והאישור הסופי, לפני שעה יבוא למליאה, יובא לישיבה
משותפת של שתי הוועדות. ההצעה ביחס להרכב ועדות המשנה היחה ששני
יושבי-הראש יפגשו יחד ויחליטו ביחס להרכב הכולל אשר ייצג את הדעות
בכנסת.

היו"ר נ. ניר:

אני חושב כי אין התנגדות שאנחנו גם כן
נסכים להחלטה זאת: שני יושבי-הראש יפגשו
וירכיבו את ועדת המשנה, בחנאי שעבודת ועדת המשנה תובא לאישור המליאה
של שתי הוועדות יחד. (גב' ב. אידלסון: רק בשאלות אשר יהיו חילוקי דעות).
ובאותן השאלות אשר מישהו מהחברים ידרוש דיון.

מ ח ק ב ל.

חוק הגנה ובטחון (המשך)

שר המשפטים פ. רוזנבליט:

החנהל כאן ויכוח ממושך. לצערי עלי להודיע כי אינני יכול לקבל כמעט אף אחד מסעיפי הביקורת אשר הובאו נגד הצעת החוק. אני עומד על דעתי כי החוק הכרחי, החוק הוא ליבראלי, הוא מתקדם, הוא חוק טוב. מדוע הבאנו את החוק הזה? אתם יודעים היטב כי היום עומד בתקפו החוק המנדטורי משנת 1945. לא פעם נחבקשנו ונחבענו - ובצדק - שהחוק הזה יבטל. אף פעם לא שמענו דרישה לבטל את החוק הזה מבלי להחליפו באחר. את הדעה הזאת שמעתי בפעם הראשונה בדיון בקריאה הראשונה בכנסת; מפני החבר ורהפטיג. אני צריך להגיד כי זה הפתיע אותי, כי הדעה הזאת לא הושמעה גם בממשלה. (ו. ורהפטיג: היא הושמעה בישיבת ועדת החקיקה עוד לפני שנה). שאפשר לבטל את החוק הזה מבלי להחליף אותו בחוק אחר אשר על כל פנים יבטיח מינימום של סמכויות בידי הממשלה כפי שהן דרושות לשעת חירום - את הדעה הזאת שמעתי בפעם הראשונה. אני שקלתי את הענין הזה היטב היטב. לא יכולתי להחיע עם הממשלה, ואני רוצה להביא בפניה תמצית של הפרוטוקול, כי אני רוצה לדעת את דעתה. אחרי ששקלתי את הענין היטב אינני יכול לקבל את הדעה שאנחנו יכולים לוותר לגמרי על חוק הגנה ובטחון, אשר מעניק לממשלה סמכויות לשעת חירום. וזאת היא סוף כל סוף השאלה העיקרית. אם אינני טועה החבר ורהפטיג היה גם כאן, בוועדה, היחידי אשר אמר בהחלטיות כזאת שאפשר לבטל את כל הסמכויות למעצרים אדמיניסטרטיביים, בחקופה זאת, אשר אנו חיים בה עכשיו. אם הדעה הזאת נכונה, צריך היה לחקן את הסעיף הראשון תא/מר שהחוק הזה או הפרק הראשון של החוק הזה יחול כאשר הכנסת חכריו שיש להטיל אותו. אני רוצה למסור לוועדה על ארבעה מקרים של

אנשים אשר נמצאים במעצר אדמיניסטרטיבי, מבלי להזכיר שמות.

אדם אחד שנמצא עכשיו במעצר אדמיניסטרטיבי

הוא נחין בלגי אשר אמו יהודיה ואביו נוצרי. בממי המלחמה שרת בחיל-האוויר

הממלכתי הבריטי. הגיע ארצה ב-12 למאי 1948, במסגרת הגח"ל, דרך מרסיי,

ושרת בחיל-האוויר, ואח"כ בחיל-הצנחנים. ידיעות בדוקות שנתקבלו מחוגי

המודיעין הצרפתי, אומרות שהוא שיתף פעולה עם המודיעין הבריטי בפסנו,

והמשיך את קשריו עם המודיעין הבריטי לאחר בואו ארצה. כמו כן נתקבלו

ידיעות האומרות שהוא גרם למעצרו של סוכן ישראלי בעברו את הגשר עם

חומר חשוב בשבילנו. זהו אחד המקרים. אין בידינו ידיעות מספיקות

בכדי להעמיד את האדם הזה למשפט. אילו הידיעות של שלטונות הבטחון

היו מספיקות בכדי להעמידו למשפט על ריגול, למשל, או על בדיקה - יכולנו

ללשות זאת. אך הידיעות אינן מספיקות כדי להאשימו. זהו מקרה קלאסי

של מעצר אדמיניסטרטיבי, כי שלטונות הבטחון משוכנעים שהידיעות

בדוקות - כפי שהם אומרים - אך אינם יכולים לשכנע עפ"י פרוצדורה

כל שהיא, את ביח"המשפט. אין להם עשירות מספיקות. בכל שירות מודיעין

יש לפעמים גם שיקול שלא כדאי לשירות המדיעין לגלות את שמות אנשיו

בשעת החירות, אם הם צריכים להופיע כעדים. אם מביאים אותם כעדים,

כל ערכם מתחסל. על כל פנים, הם אומרים גם כי החומר לא מספיק.

מקרה שני: יהודי ששני חיילים זיהו

אותו כמלשין בריטי באחת ממחנות ההגנה באיטליה. נשלח הנה ע"י

מייג'ר ניו-זילנדי המשרת במודיעין הבריטי באיטליה, והתגייס לצבא

בכדי להמשיך את שירותו באינטליג'נס הבריטי, אשר עברו עבד באיטליה.

לצערי אין בארץ חוק הכואששר לנו להעמידו לדין - כותב האדם אשר

מסר את הדבר הזה - על פשעיו נגד יהודים בעת היותם בחו"ל. אין לי

עדויות מספיקות בכדי להעמידו לדין על קשריו לאחר בואו ארצה.

אדם שלישי: בא ארצה עם הוריו ב-1939.

רל.

ב-1945 התחילו להגיע עליו ידיעות כי יש לו קשרים עם אנשי הבולשת הבריטיים. בחודש פברואר 1947 הוכח קשה באחד מרחובות תלסאביב. לאחר עזב זאת נפגע את הארץ ונסע לצ'כיה. בהיותו בצ'כיה קיים קשרים עם אנשי הצירות הבריטית ואם מייג'ר אנגלי אשר נשלח לצ'כיה בכדי לקנות נשק עבור הערבים. לאותו אנגלי מסר ידיעות על בתי-חרושת לנשק ועל הסוכנים אשר מהם אפשר לקנות נשק.

מקרה ערביעי: ערבי אשר עבר לעבר-הירדן

ולפי הידיעות אשר ישנן בידינו מסר ליד המשטרה העבר-ירדנית את שמותיהם של שני סוכנים ערבים אשר עברו עבורנו. שני הסוכנים האלה נמצאים עתה במעצר בעבר הירדן.

אלה הם מקרים טיפוסיים של מעצר אדמיניסטרטיבי.

רטיבי. אין שמים אנשים במעצר אדמיניסטרטיבי באופן שרירותי. קיימת היום ע"י משרד הבטחון ועדה המורכבת מנציגי משרד הבטחון, משרד המשטרה, האזרחית והמשטרה הצבאית, ושירות המודיעין, וגם השירות המשפטי של הצבא. לפני כל מקרה ומקרה ששמים אדם במעצר א שוקלים היטב את המקרה. (י. בריהודת: בחוק לא כתוב שצריך לעשות כך). לא, אך זה מה שעושים.

בחוק כתוב שהקצין המוסמך צריך להיות משוכנע. החוק יכול להניח שבכל שלטון סדיר ותקין השכנוע של הקצין המוסמך לא יוצר באופן שרירותי לגמרי. על כל פנים, זה הוא המצב היום.

גם לפי המצב הקיים, עוד לפני הצעת

החוק הזה, לפי ה"אימרג'נסי רגיולישן" מ-1945, צריך להביא את האדם בפני ועדה אשר יש לה סמכות רק של ועדה מייעצת.

מקרים כמו המקרים שהזכרתי ישנם ויכולים

לקרות. אני שואל אם הועדה הזאת רוצה לקבל על עצמה את האחריות לקבלת הצעת ד"ר ורהפטיג? האם אפשר לשחרר את האנשים האלה ולהעמידם תחת פיקוח

המשטרה? מה שאפשר לעשות נגדם הוא שהם יצטרכו להתייבב פעמיים שלוש פעמים, או שהמשטרה תעקוב אחריהם. על כל פנים, לא נכונה הדעה שהושמעה כאן כאילו בחוק הפלילי הרגיל יש סער מספיק בכדי להגן על האינטרסים של המדינה לגבי אנשים מפורסמים כאלה.

אחד מטעמי הועדה הזכיר את פקודת מניעת פשעים, אשר, כפי ששמעו, חבר הכנסת ז' בוטינסקי סבל ממנה. הפקודה הזאת לא מספיקה, כי לפי הפקודה הזאת כל אחד יכול להשתחרר בערבות. אם אדם מביא את הערבות הדרושה ע"י ערבים או בכסף, הוא יכול להשתחרר. אני שואל אתכם אם הדבר הזה מספיק לגבי אנשים מפורסמים כאלה. על כל פנים, אני קובע כי בחוק הפלילי הרגיל אין משום בטחון מספיק כדי להגן על האינטרסים של המדינה. דעתי היא גם שטרם הגיעה השעה לבטל לגמרי את הפרק הזה. השאלה העיקרית היא האם אנחנו נמצאים עדיין במצב חירום, במצב מיוחד, במצב סכנה או במצב מלחמה (אלה הם פרטים שאפשר לדבר עליהם) - או שחלפה הסכנה. לדעתי הסכנה לא חלפה. ועכשיו אעבור לשאלה אחרת. נאמר

ע"י כמה חברים, בעיקר ע"י החבר חנן רובין אשר היום אינו נוס כאן, שהחוק מסוכן בעיקר מפני שאצלנו אין עדין גרנטיות בכלל לחופש הפרט: חסרה לנו חוקה. כאשר הוא אמר זאת הפסקתי אותו ואמרתיו לו: את החורה הזאת למדת מפי הקורוספונדנט הפרלמנטארי של "הארץ", אשר פירסם מאמר ב"הארץ". על המאמר הזה היחה חשובה של וילקנפלד ב"הארץ". גם אני בכמה האצאות שלי מחוץ לכותלי הכנסת עמדתי על השאלה הזאת, ובאמת חשוב כי ועדת החוקה, חוק ומשפט חתן את דעתה על הענין הזה. לא נכון שאנחנו נמצאים היום בלי קו נסיטוציה, במשטר שאפשר לפגוע בחופש הפרט, מחוץ לגבולות של החוק של שעת החירום. על השאלה הזאת הרחיב את הדיבור במאמרו וילקנפלד, וגם אני בהצאותי. אנחנו תיים במשטר שקרוי "שלטון החוק". נכון שחוקקרון הזה שאול

מאנגליה. שלטון החוק פירושו שבארץ הזאת שולט החוק, לא השליט. השליט ~~שולט~~ רק בגבולות החוק. מותר לאדם כל דבר שלא אסור עליו במפורש בחוק. חופש הפרט היום מוגן ומשוררין בחוק. לפי הקודקס הפלילי שלנו, למשל, אסור לשים אדם במעצר אלא אם החוק מחיר במפורש את החזקתו במעצר; או לגבי חופש הדיבור, חופש ההתקהלות או דברים אחרים. הדברים האלה מונחים ביסוד החוק הקיים בארץ, אם כי הם לא כתובים בקונסטיטוציה. רק בגבולות של חוקים האומרים ~~ש~~ באיזה מסיבות אפשר להגביל את חופש ההתקהלות או חופש הדיבור, רק בגבולות אלה אפשר לצמצם את חופש הפרט. נכון שעדין אין לנו קונסטיטוציה, ז"א שאת החוקים האלה אפשר לשנות היום ברוב רגיל, בעוד שאילו היתה קונסטיטוציה יכולנו לשנות את החוקים האלה ברוב מיוחד. זהו ההבדל היחיד. לא נכון שהחוק הזה לא מכיר בעיקרון חופש הפרט. לפיכך נכון והגיוני לדבר על הגבלת חופש הפרט. אי אפשר לשאול: איך יכולתם לדבר על הגבלת חופש הפרט מבלי להבטיח מקודם את חופש הפרט כי חופש הפרט היא ההנחה היסודית של החוק הקיים בארץ.

היות ואנחנו נמצאים במשטר של חוק

ושל חוקיות אני דוחה על את כל ההצעות המפורשות והרמזים שנשחמץ גם בדברי חבר הכנסת ברוך יהודה, כשאמר: אם יהא צורך בפעולות מסוימות, אף אחד לא יפעל לפי סעיפים בחוק. הוא אמר כי במקרים של התקוממות, של אויבי המדינה, אין שואלים את החוק. אך אני שואל: מה הוא סיסוד החוקי להחזיק אנשים כאלה שדיברתי עליהם, במעצר. אני מבין את תשובת ורהפטיג האומר שצריך לשחרר אותם ולא יאונה כל רע למדינה אם נשחרר אותם ונעקוב אחריהם. זאת על כל פנים דעה קונקלוסיבית הגיונית. אך אינני יכול לקבל שיגידו לממשלה: בשעת הצורך תעשו מה שצריך לעשות, בין כך לא תשאלו עפ"י מה אתם עושים זאת. מה שנעשה במדינה צריך להיעשות במסגרת החוק. גם אם היה צורך

רל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

במעצר אדמיניסטרטיבי אחד, צריך היה להיות חוק, אחרת לא הייתי מקבל זאת. נכון שהיו מדינות אשר פעלו ואחרי כן דרשו "אינדמניטי", ואפילו מדינות מתקדמות עשו זאת. הם פעלו בשעת הצורך ואחרי כן באו לפעלמנט ובקשו מתן חוקף למפרע לפעולות שנעשו. אך אני אומר שאין זאת מדיניות טובה.

אנחנו נמצאים במצב כזה שמבחינה הגיונית אנחנו יכולים לראות מראש - קודם כל להעריך את המצב הקיים כמו שהוא - וגם לראות מראש שהארץ לא שקטה. לכן יש צורך בחוקים כאלו. על מה שצריך לעשות בכדי לעזור למצב הקיים או שעחיד להתהוות בכל רגע ורגע לפי המצב הקיים בארץ - צריך המחוקק לתת חשובה מיד, ואסור לו - לדעת - לזשען על האפשרות של מתן חוקף לפעולות שנעשו בעבר. זאת היא דרך, אך לדעתי - דרך נפסדת.

בצדק נאמר כאן ע"י חבר הכנסת קוסוי, תבורי ואחים: אין זאת דרך נכונה להמליץ בפני המוסד המחוקק על השלמה למפרע או מראש עם פעולות אי-חוקיות אשר יתכן שתיעשנה.

היתה הצעה שאפשר לגטל היום את התקנות הבריטיות, להכין תקנות שעת חירום, ובשעה הצורך לפרסם אותן. אני גם לא ברצון מקבל את הדבר הזה, אינני יוע מה תהיה עמדת הממשלה. האם לא אמרתם לנו תמיד - גם בתקופת מועצת המדינה וגם בתקופת הממשלה הזאת - ובצדק, כי דברים שאפשר להסדיר בזמן, ולהתייעץ עליהם, בעיקר כאשר הם נוגעים לשאלות כל קיסודיות כמו השאלה הזאת של הגבלת חופש הפרט, לא לעשות ע"י תקנות שעת חירום? אומרים לנו כי לא נוח מטעמים פסיכולוגיים. האם הממשלה צריכה להתחשב עם מצבים פסיכולוגיים בקשר עם דבר כזה?

רבותי, לגבי כל ההצעות האלה תסלחו לי אם אומר מלים גלויות: אני יכול להבין את היחסים ותעמדה מטעם מפלגות

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

האופוזיציה, אם כי גם מצדן קשה לה בין זאת, כי זאת שאלה יסודית ומאוד מאוד אחראית, והייתי יכול לתאר לעצמי שהאופוזיציה לא חנצל הצעות חוקים כאלה מטעמים אופוזיציוניים בלבד. ואני צריך להגיד לכם: אם אני שומע שמפ"ם נלחמת לחופש הפרט ואומרת, כפי שאמר/חבר הכנסת ריפטין בהזדמנות אחרת, שאני אינני ליבראלי, והוא ליבראלי - הרי זה בעיני צחוק. אני רוצה לשמוע פעם מחברי מפ"ם האם בעיניהם המשטר אשר משמש להם דוגמא בהרבה מובנים, המשטר הסובייטי - האם הוא משטר ליבראלי? זהו המשטר האנטי-ליבראלי ביותר שאני יודע. אם אתם אומרים לי שהיות ואני שוקל את האפשרות לשים אנשים כאלה במעצר אני לא ליבראלי, ואתם משלימים אם המעשים שנעשים ברוסיה ואומרים שהם מעשים של שמירה על חופש הפרט - אם באים אלי ללמד אותי שאינני ליבראלי? ולא כל שכן הקומוניסטים. ה' בדר יסלח לי, בעיני קצת חשודה האידאה של "חירות".

נאמר כבר כאן, ואני בדעה זאת, ואני

חושב את עצמי לליבראלי מובהק: אין אנתנו יכולים היום (אני מצטער שבעיקר כאן אני צריך לחלוק על דברי ורהפטיג) להשחמש ברעיונות הקלאסיים של החקופה הליבראלית בלי הגבלות, אם כי אנחנו צריכים להחיות את הרעיונות האלה. צריך להלחם לחופש ולחופש הפרט, אך ע"י הגנה על החופש מפני אלמנטים אשר רוצים להתנקל לחופש. כאן בארץ הזאת לא עלה על דעתי, לגבי החוק הזה, שלנגד עיני המחוקק היה הענין של יריבים פנימיים, פוליטיים, כי אם מצבים אחרים שיכולים להתהוות בארץ ובמדינה בכל רגע ורגע. על כל פנים, אל ילמד אותי להיות ליבראלי, באי-כוח המפלגות אשר עמדתן לגבי כל העיקרון של חופש הפרט לגמרי לא ברורה לי. זהו המינימום שאני רוצה להגיד על הדבר הזה. (י. בריהודת: זה נכון שלא ברור לך). כן, זה נכון. אני

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

למוד-נסיון, ואני יודע איך השתמשו בעקרונות האלה ובהגנה עליהם, בכדי להנהיג אח"כ משטר לגמרי אחר. אך זה רק דבר צדדי.

נאמר שאנחנו, באשר אנחנו מבטלים את החוק של 1945, אנחנו מחדשים אותו למעשה. אני מחפלא כי שמעתי את הדעה הזאת משני חברים למקצוע, חבר הכנסת בן-עמי וחבר הכנסת קליבנוב. רבותי, מה קובע כאן? במה כאן סמיכות הפרשיות? הסמיכות היא בענין ולא בנוסח. כמובן, אם אומרים שיש צורך במעצר אדמיניסטרטיבי, צריך לבדוק על המעצר האדמיניסטרטיבי. אילו הייתם לוקחים לדוגמא את החוק הצרפתי או הצי'כי, הייתם מוצאים גם שם מעצר אדמיניסטרטיבי, צנזורה, הגבלות של חופש הפרט. כאן יש סמכות/ פרשיות עניניות, והנוסח לא חשוב כאן. אינני יכול להציע לכם חוק הגנה ובטחון אשר לא ידובר בו על אותם הדברים אשר גם האנגלים חוקקו לעצמם, ולא בשבילנו. לפי תקנות ההגנה מ-1939 של האנגלים, הושיבו את מוסלי במעצר, לא מטעמים אנטי-ציוניים או אנטי-יהודיים חוקקו את החוק הזה. כמובן, אי-אפשר למנוע שתהיה איזה שהיא קרבה רוחנית ומשפטית, שיהיה איזה שהוא דמיון בחוקים שהם חוקי הגנה ובטחון, בין אם מסתמכים ומתבססים על הדוגמא האנגלית, הצי'כית או הצרפתית, ובין אם עושים זאת באופן מקורי לגמרי מבלי להביט על כל דוגמא אחרת. אילו הייתי מטיל על חבר הכנסת קליבנוב לנסח חוק כזה, אני בטוח כי מבלי שיביט על נוסח אחר הוא יציע למשל, שתהיה רשות מוסמכת. (י. קליבנוב: תסלח לי, אתה נלחם אחי על דברים שלא אמרתי). יתכן שזה היה בן-עמי.

אלה הם הדברים העיקריים, ועכשיו אני רוצה לעבור לכמה פרטים.

היה ערעור על סעיף 12, אשר בו יש סמכויות לקצין. בסעיף זה מדובר על קצין בטחון, קצין מוסך וצנזור, שבידיהם ישנם סמכויות לפי החוק הזה.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

רל.

קצין בחוק איזורי הבטחון הוא בעל

דרגה גבוהה: סגן-אלוף. אני רואה להסביר כי ההנחה של החוק הזה היא כי קצין מוסמך לא צריך להיות דוקא אדם מן הצבא או המשטרה; הוא יכול להיות גם מר דוקא או מר קליבנוב. לא נאמר בשום סעיף בחוק הזה כי אדם אשר בידו הסמכויות האלה לפעול בשם הממשלה ולהחליט על מעצר אדמיניסטרטיבי, צריך להיות איש הצבא או המשטרה. האדם הזה יכול להיות איש מן הצבא או המשטרה, אבל הוא יכול להיות גם אדם ציבילי, ולא דוקא קצין. (י. בדר: מר בארי...). אמרתי בזמנו בכנסת כי אם שוללים את החוק הזה מתוך אי-אמון בממשלה, מתוך מחשבה שהיא חשומת-ברכה - אני יכול להבין זאת. אמרתי בעצמי שלא צריך להעניק לממשלה סמכויות כאלה אם אי-האמון כל כך גדול. (י. קוסוב: מדוע לא לענות למר בדר כי את בארי הממשלה הזאת העמידה למשפט?) (י. בריהוד: אני הייתי מעמיד לא רק אוהו, גם את מי שידע על זה ושחק).

אין בדעת הממשלה למנוח לחפקיד של

קצין אדם אשר לא חתיה לו עמדה ציבורית גבוהה מאוד. אם רוצים להגדיר זאת בחוק, אני אינני יודע איך להגדיר. על כל פנים, לא הייתי מקבל הגדרה צבאית דוקא, כי אני מסופק מאוד אם האדם אשר \neq יהיה קצין בטחון או קצין מוסמך, צריך להיות דוקא מהצבא.

אשר לסמכויות השוטר. פשוט נבצר

ממני להבין על מה מדברים. מי יפעל אם לא השוטר? יחכן שעדיין לא הקימונו מדינה; שהפרלמנט שלנו עוד לא פרלמנט; שבתי-המשפט שלנו עוד אינם בתי-משפט; שאנחנו עדיין לא פרלמנטאריים; שאנחנו עוד לקויים. אך לא תיחכן מדינה אשר לא תיעזר במשטרה. ואגב, לאחר הראורגניזציה המשטרה היא לא כל כך רעה. איך לעצור ומי יעצור? הקצין המוסמך, אשר הוא אדם אחראי, ייעזר בשוטר. אם כל החוק הזה מבוסס על החשד

ר.ל.

ועדה חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

שמישהו עושה משהו - כפי שזה לגבי אדם ארבעה המקרים אשר דברתי עליהם - מבלי שחיינה ראיות מוסמכות, הרי השוטר צריך לעצור כאשר יש לו יסוד מספיק לחשוב שמישהו עשה משהו. יחכן כי אפשר להגדיר זאת באופן יותר מוצלח.

ובקשר עם זה אני רוצה לענות על הערה שנשמעה

שלוש-ארבע פעמים מפי ד"ר ורהפטיג. אינני יודע אם ד"ר ורהפטיג היה נוכח כאשר דיברתי כאן על שלטון החוק - "דה רול אוף לו". העובדה שהחוקים שלנו חוזרים תמיד על כך שהמשטרה רשאית להשתמש בחוק, באה דוקא מפני הרגישות היוצאת מן הכלל של החוק שלנו לגבי כוחות המשטרה. אחת אומר, ואני מקבל את דעתך, שבכל מקרה שיש בידי הממשלה סמכויות להוצאה לפועל של דברים מסוימים, היא תוכל להיעזר במשטרה. אך העובדה הזאת באה דוקא מפני הרגישות היוצאת מן הכלל של החוק שלנו, המושפע מן ה"קומון לו" האנגלי. אם אומרים כי המשטרה רשאית להשתמש בכוח, מניחים שאין זה מובן. כמובן, אם נעבור לשיטת הגדרות כלליות יותר, אפשר יהיה להימנע מהחזרה על הדברים האלה.

סמכויות בתי-הדין. אני מוכן בענין זה לתקן

את החוק ולהשמיט את הסעיף האומר שאין פניה לבתי-הדין הגבוה לצדק, אם כי - אני צריך להגיד לכם - אני עושה זאת רק מטעמים פסיכולוגיים, כי אין לדבר ערך רב. גם אם הסעיף הזה נכתב כאן, יכול אדם לפנות לביה"ד הגבוה לצדק ולטעון שלא שמעו אותו כהוגן בוועדה הערעורים, או אם לא כינסו את הוועדה. דברתי על השאלה הזאת גם עם השופטים של בית-המשפט העליון. אך זה נותן אפשרות, במקרה שיפנו תמיד ישר לביה"ד הגבוה לצדק, לאמר למערערים: יש לכם ועדה ערעורים. זאת היא היוריסדיקציה המובנת מאליה. ביה"ד הגבוה לצדק יפעל רק אם לאדם אין סעד אחר בפני

רל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

איזה מוסד משפטי אחר. ברור כי אם האדם אשר נעצר רוצה לבחור בין הועדה ובין ביה"ד הגבוה לצדק, יגידו לו: יש לך סעד, אנחנו אינמטנציה רק למקרה שאין סעד אחר. מצד שני אם הועדה דנה והוציאה פסק-דין, אני מניח כי ביה"ד הגבוה לצדק יגיד: לועדה היו סמכויות הרבה יותר רחבות לשמוע ולהחליט לגוף העניין, ואיך נתערב? אך כיון שמנצלים את הסעיף הזה - חסלחו לי, - בכדי למתוח ביקורת, וגם כדי לששחיר את פני החוק הזה אשר הפכו אותו למפלשת - אני מוכן לוותר בעניין זה. אך אולי מותר בוועדת החוקה, חוק ומשפט להרחיב את הדיבור בשאלה הפרינציפיונית הזאת: בזמן האחרון היו אצלנו שופטים אמריקניים החל מדוגלס ולייבוויץ ואחרים. שאלתי אותם מה הדין באמריקה בנוגע ליוריסדיקציה אדמיניסטרטיבית. אמרו לי: שם למשל בענייני שלילת רשיונות, מעצרים אדמיניסטרטיביים ודברים כאלה, הם אומרים: ביה"ד המשפט לא יתערב אלא אם לאדם הזה ניתן "הירה". הוא לא יתערב ולא יבדוק את הדברים לגופו, כמו ביה"ד הגבוה לצדק. יש ספיקות מה היא מידת החובות הדרושה בכדי להגיד שהאדם הזה קיבל "פייר הירה", אך אינם מתערבים יותר. דוגלס אמר שהוא שולל לגמרי את העירבוב הזה של סכויות ביה"ד המשפט להחלטות לגוף העניין. זה לא נראה לו. מישהו כתב על החוק הזה ואמר: הנזק כבר נגרם, ושאלו מה גצא יגידו על חופש הפרט במדינת ישראל. אגב, באוהה אמריקה, במלחמה הקודמת הושיבו 50 אלף יפאנים אזרחי המדינה, במחנות ריכוז, מפני שצנחנים יפאנים יכלו לרצח ולקשור אתם קשרים. כאשר אמרתי את הדבר הזה לדוגלס, לא היה לאן כל כך נעים והוא אמר כי אחדים מהם הגישו הביאס קורפוס, בקשות לשחרור. זה נמשך זמן רב, אך כל אלה שהגישו בקשות - שוחררו, אם כי זה לא שימש חקדים לאחרים שהותזקו במעצר. (ז. ורהפטיג: אנחנו יכולים לעשות זאת לפי

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

רל.

חוק איזורי הבטחון). לפי חוק איזורי בטחון אנחנו יכולים רק להוציא אנשים מאיזורים מסויימים, אך לא להחזיקם במעצר. (י. בדר: אדוני יודע מה כתבו באמריקה בענין זה.) אני אומר כי מה שהיה באמריקה הוא סקנול.

אני חוזר לענין בחייהדין. אני מוכן לוותר על הסעיף הזה ולא לנגוע בסמכויות בחייהדין, אם כי אני צריך להזכיר לחברי הכנסת כי הכנסת כבר כמה פעמים החליטה להוציא את הסמכות המשפטית ב"י קורט". מועצת המדינה הזמנית עשתה זאת בקשר עם חוק הבחירות, אם כי אפשר לאמר שבועדת הבחירות ישראש יו"ר בית המשפט העליון. (ז. ורהפטיג: זה היה בניגוד לדעתי). בניגוד, אך מועצת המדינה הזמנית קבלה את הדבר הזה. אותו הדבר היה ביחס לועדה לבדיקת המנגנון הממשלתי, כי כתוב בפירוש שאין ערעורים לביה"ד העליון.

על כל פנים, אי-אפשר לאמר שרציתי לפגוע בכבוד ביה"ד העליון. אם אני יכול להתפאר בדבר אחד אשר בו הצלחתי, הרי זה בהרכבת ביה"ד העליון. אני חושב שזה ביה"ד לתפארת, ופסקייהדין שלו הם פסקייהדין לתפארת. לא היחה כאן כוונה אלא למנוע פניות מיוחדות. (ג. ניר: וביחוד פסקייהדין בענין הועדה לעניני המנגנון...). לצערי, זה היה פסקייהדין נכון. אנחנו עשינו בענין זה שגיאה בחקיקה, אבל דבר כזה לא קורה רק לנו. הרבה פסקייהדין של בחייהדין גבוהים בכל הארצות, קובעים שנעשות שגיאות בחקיקה. פסקייהדין הזה היה נכון. על כל פנים, אני מתפאר בביה"ד העליון ולא רציתי לפגוע בסמכותו. אם הדבר התקבל כאילו יש בכך פגיעה-אני מוכן לוותר על הענין הזה, אם כי נדמה לי שזה לא ישנה הרבה.

חבר הכנסת בדר כנראה מחלהב חמיד מחלוקת כל

חוק לשלושה חלקים. הוא אמר כי ענין הצנזורה, מקומו בחוק אחר, מאמר

ר.ל.

אדמיניסטרטיבי מקומו בחוק אחר, ואמצעי הבטחון מקומם בחוק אחר. לדעת י זהו דבר טכני אשר איננו מוכן כל כך להיאבק עליו. (י. ברייהודה: שלושה חוקים גרועים, או אחד גרוע - זה אותו דבר). נכון, אך יכולים להיות שלושה טובים. השאלה המיתולוגית הזאת לא כל כך מענינת אותו.

מלים אחדות בענין הצנזורה: אני צריך להודות

כי ההסכם אשר הובא כאן לידיעת הועדה ע"י חבר הכנסת חנן רובין לא היה ידוע לי - אחם תוכלו לחשוב מה שאחם רוצים על הסדרים בממשלה. אך אם זה רק הסכם, "ג'נטלמן אגרימנט" - זה לא משנה את המצב החוקי כאשר מפרים את ההסכם. גם אם ישנם בחוק הזה סעיפים בקשר לצנזורה, אין זה מונע - כפי שזה היה בתקופה המנדטורית - שיהיו הסכמים בין הצנזור ובין העתונות. (י. ברייהודה: לצד העובדות: אין זה הסכם פרטי עם צנזור. בהתאם להודעת שר הבטחון בעדת החוץ ובטחון, היחה ישיבה משותפת של הקוסדות אשר עבדו והכינו את ההסכם, ועד לחתימתו של בן-גוריון אשר עדין איננה על הסכם זה, ההסכם עבר את כל שאר האינסטנציות, ואושר לא כהסכם פרטי. על ענין זה אחא יכול לשאול את מ עורכי העתונים.) יכולות להיות הוראות אדמיניסטרטיביות כאלה או אחרות. כפי שאני מבין אלה הן הוראות אדמיניסטרטיביות איך הצנזור יפעל למעשה בביצוע הצנזורה. אין זה צריך לעמוד בסתירה לסעיפים של החוק הזה, אשר אומר: כאשר נעשה דבר נגד הוראות הצנזור, אשר נוגע לאינטרסים של הציבור, זאת היא עבירה פלילית. אינני חושב כי זה צריך לעמוד בסתירה, ואם זה עומד בסתירה - צריך לתקן זאת. (י. בדר: אדוני יסכים כי הליברליזם הזה קצת חשוד). אני מתכוון לצנזורה במסגרת כזאת.)

נדמה לי שחבר הכנסת ד"ר בדר היה זה שהעיר

על העובדה שאם כי בדרך כלל יש ועדות ערעורים אשר בראשן עומד שופט, הרי לענין הצנזורה אין שופט בראש ועדת הערעורים. הדבב הזה נעשה

ועדת חוקה, חוק ומשפט

24.8.49

חוק הגנה ובטחון

שר המשפטים

רל.

בכוונה מסויימת. הכוונה היתה להעמיד בראש הועדה הזאת אדם אשר יודע בעיקר את עניני העתונות, אולי עיתונאי ידוע או כדומה. אך גם זה פרט, ואם חושבים שגם בראש ועדה זאת צריך לעמוד שופט - אפשר לשנות זאת. אני חושש להגביל את בחירת האנשים אשר ישבו בראש הועדה הזאת, וזקא לשופטים.

אני מקבל הערה אחת של חבר הכנסת ד"ר בדר, שהיא חשובה, ונראית לי: אנשים היושבים במעצר אדמיניסטרטיבי צריכים להחשב כחפים מפשע, וליהנות מפיצויים על החזקתם במעצר. זאת היא לדעתי הערה נכונה.

בדרך כלל, רבותי, קל מאוד להפוך כל חוק למפלצת. מסביב לחוק הזה נוצרה דעת קהל אשר לא צריך היה ליצור אותה. "חירות" פתחה במלחמה גדולה נגד החוקים קאלה, ולצערי נגררו אחריה בענין זה גם אחרים. לא היה לכך כל צורך אובייקטיבי, כי החוק הזה הוא חוק אשר הליברליות שלו בעיקר בוועדות הערעור. אני אומר כי זה ענין מאוד מאוד מהפכני אשר צריך עוד לבדוק את יעילותו מחוץ נסיון. אילו היתה לנו פקידות מנוסה ב-100 אחוז, ומשטרה מנוסה ב-100 אחוז, אני מפקפק אם היה צורך בוועדות ערעורים כאלה, בעלות סמכויות ערעור נרחבות, אם כי אינני מקבל את הזלזול בפקידות ובמשטרה אשר התבטא כאן בכמה הערות. לאור המצב אשר בו אנחנו נתונים כיום, אני חושב כי ועדות הערעורים האלה עונות לכל הדרישות הליברליות הקיצוניות ביותר אשר בכלל אפשר לדרוש אותן. אך זה כמובן בתנאי אחד: שאנחנו מחייבים את ההנחה כי אנחנו נמצאים בחקופת חירום ושיש בכלל צורך בחוק הזה. וזאת היא כמובן, שאלה יותר פוליטית מאשר שאלה משפטית.

אני על כל פנים רציתי להביא את כל הענין הזה שנית בפני הממשלה. יכולתי להגיד בשמי כי אינני מקבל את הצעת

רל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון
שר המשפטים

חבר הכנסת בר-יהודה לקבל מכל החוק הזה את הסעיף האומר שיש לבטל את
"ספנס רגיוליישן" מ-1945. לדעתי זה היה מכניס אותנו למאב של
הפקרות ולמעשים בלתי חוקיים מצד האדמיניסטרציה, ויש למנוע זאת.
אך אני מבקש לחת לי שהות להחיעץ בענין זה עם הממשלה.

י. לם:
הנסיון שהיה לנו בוועדת המשנה לחוק חפיסת
נכסים היה לדעתי גמיון מעודד מאוד. בחוק
ההוא היו חילוקי דעות גדולים יותר, ובכל זאת אנחנו מתקרבים לסוף
החוק, ועד כמה שהרשום שלי אינו מטעה אותי לא תהיינה הסתייגויות
כל כך קשות. אני מציע לכן להרכיב ועדת משנה ולהעביר את חוק הגנה
ובטחון לוועדת משנה. אם הממשלה חציע שינויים - הם יעברו לוועדת
המשנה.

היו"ר נ. ניר:
כיון שאנחנו עומדים בפני חופשה, ואם נבחר
השבוע בוועדת משנה היא לא תחיל בעבודה,
וכיון ששמענו ששר המשפטים רוצה להחיעץ עם הממשלה, אולי נשאר את
ההחלטה בענין זה, לאחר החופשה.

י. בר-יהודה:
אני רוצה שנתן לממשלה אפשרות לנצל את החופשה
באופן פרודוקטיבי. לכן אני מציע להחליט כי
את החוק בנוסח כזה, אנחנו מחזירים לממשלה על מנת לעבד אותו מחדש.

י. בדר:
אני מצטרף להצעה בר-יהודה.

רל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
חוק הגנה ובטחון

י. ל.: אני מוכן להסכים להצעת היו"ר. אך אם דורשים

הצבעה על ההצעה להחזיר את החוק לממשלה -

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוק לוועד משנה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

אני מצביע את הצעתי, להעביר להשאייר את
ההחלטה בענין זה לאחר הפגרא.
בעד ההצעה - 10
נגד - 5

ההצעה נתקבלה.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49

רל.

דיון על חוקת היסוד (המשך)

היו"ר נ. ניר:

אני מציע להחליט עוד לפני הפגרא
אם אנחנו נגשים או לא נגשים לעיבוד

החוקה.

גב' ב. אידלסון:

אני מציעה להקדיש בשבוע הבא ישיבה
שלמה לענין החוקה.

ח. רובין:

אני חושב שהועדה צריכה לעשות דבר
אחד: להמליץ בפני הכנסת להתפזר.
אם הועדה הזאת, לאחר ארבעה-חמישה חדשי עבודה, עדין אינה יודעת אם
היא רוצה או לא רוצה בחוקה - אני חושב שהיא מעלה בחפקידה. אני מציע
להיכנס ללא כל דחיות נוספות לענין החוקה. אינני חושב כי נוכל להתחמק
במשך כל הזמן מקביעת עמדה ברורה בענין זה.

היו"ר נ. ניר:

לא היתה הצעה לדחות את הדיון על החוקה,
אלא רק להפסיק עכשיו.

גב' ב. אידלסון:

הסדר הקבוע של הועדה הוא שהיא עובדת
עד שעה 11, כי ישנם חברים ששייכים
גם לוועדות אחרות, וצריך להחשב בכך.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

ההצעה לא להתחיל בישיבה זאת בדיון על חוקת
היסוד -

ג ת ק ב ל ת.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
24.8.49
דיון על חוקת היסוד

רל.

י. קליבנוב:
יש לי משאלה: אני הייתי רוצה שהדיון
על חוקת היסוד יגמר עוד לפני הפגרא.
לכן אני מציע שועדתנו תשב פעמיים בשבוע הבא, כדי שנוכל לקבל החלטה
בשאלה זאת.

י. קוס:
אינני מסכים שנקבל הנחה מחייבת
שאנחנו מוכרחים להביא זאת לכנסת לפני
הפגרא.

היו"ר נ. ניר:
הצעת חבר הכנסת קליבנוב הייתה משאלה.

י. לם:
ענין החוקה הוא רציני. מ הייתי מבקש
מן היו"ר לדאוג לכך שינצלו את חודשי
הפגרא כדי להזמין ולקבל את החוקות של המדינות החשובות.

ר.ל.

חוק לגבימול פסודת הנהלת הנכמים הרומים

היו"ר נ. ניר:

בשעת הישיבה קבלתי פתק מחבר הועדה

מ.ד. לוינשטיין, שהוא חבר ועדה אחרת,

ויושב עכשיו בוועדה אחרת: "אני מבקש מכבודו להביא לפני הועדה ענין

בקשר עם הרכוש הרומי, לפני שהחוק יובא לדיון סופי". אמרתי לי כי

כבר גמרנו את הענין הזה. הוא מסר לי מכתב אשר לדעתי אין לו כל קשר

עם החוק הזה, ומבקש שיחננו לו רשות הדיבור כדי להביא את הענין בפני

הועדה. לא רציתי להחליט על דעת עצמי, נקרא לו ונשמע.

(מ.ד. לוינשטיין נכנס לישיבה).

המכתב נכתב ע"י עוד' ... (?) אל שר

המשפטים:

"מרשי מר אמריק בלוי, נחין ארץ-ישראלי לפי העודות התאזרות
מס. 41730 מ-23/1/41, הוא אחד היורשים לרכוש גדול מאד הכולל
שדות ומניות בשדות נפט שהשאירה אחריה המנוחה שרה שרייבר
(לינדנבוים) בבוריסלה, מוזניקה וקרופיבנק (מזרח-גליציה).

הערך של חלקו של מרשי בירושה - 3/45 - עולה לסכום של 2 מליון
דולר.

כפי שנודע למרשי התרימה הממשלה הרוסיה את הרכוש הנ"ל.

אין כל ספק שמבחינת החוק הבינלאומי הפומבי לא היתה כל סמכות
חוקית להחרמה זאת. סעיף 46 מתקנות האג קובע שאופן מפרט שאין
לפגוע ברכוש הפרטי שאנשי המדינה הנכבשת (אופנהיים - חוק
בין לאומי פומבי - כרך ב' מס. 319), גם אם נניח שהממשלה הרוסיה
ספחה את השטח הנ"ל לתחום שטונה אתרי המלחמה הרי העובדא שהרכש
הוא רכוש של נחין זר מגבילה את סמכותה לעשות החרמות מבלי כל
פיצויים. (עיין אופנהיים - חוק בין לאומי פומבי - חלק 1,
4-283).

יתר על כן, כפי שהוצע בנתינות מנהלת עתה הממשלה הסובייטית
מו"מ עם מדינת ישראל ביחס לרכוש רומי הנמצא בישראל, נראה לי
שזאת היא הזדמנות הנאותה להעלות את הבעיה של רכוש יהודי, אשר
המקרה הנ"ל מהווה בו רק פרט קטן, הנמצא בתחום שלטונה של רוסיה.

זכותו של מרשי לרכוש הנ"ל הוכרה בצו-ירושה שהוצא בפולניה
ע"י ביה"ד המחוזי בסמבור ב-21.9.1935 אשר ישב בבי"ד רושם
ומאושר מס. 1247/34, 2/32, ... וכן 1492/34 ובצו זה

רל.

"אישר ביה"ד את תעודת הירושה מ-19.11.1933 מס. 2/32....
הרכוש הרשום אצל רושם הקרקעות.

אודה לכב' אם יואיל להודיעני מה הם הצעדים המדיניים שממשלת
ישראל יכולה לעשות בנידון והאם יש אפשרות לקבל את תמורת
הרכוש הזה מהרכוש הרוסי הנמצא במדינת ישראל."

עד כמה שאני מבין הענין הזה לא

שייך לחוק אשר אנחנו החלטנו להעביר לכנסת. אין אנחנו יכולים בהזדמנות
זאת או אחרת להישפט עם מדינה אחרת על מה שעשחה, אם בצדק או שלא
בצדק. בכל אופן, לא ברור כי הענין לא שייך לחוק הזה. אם מישאו
חושב אחרת - אתן לו את רשות הדיבור.

אני מדגיש כי איני מציע לדחות את

ז. ורהפטיג:

קבלת החוק או לקשר את ענין החוק

עם הענין הזה. אך הענין לא כל כך פשטני. אין כל ספק כי לו היינו
נמצאים רק בתחום החוק והצדק - היינו מקשרים את הדברים האלה אחד
לשני. כי בחוק הזה אנחנו לא מוסרים לרוסיה רכוש של המדינה, כי אם
רכוש פרטי, רכוש של חברה. גם המקרה הזה הוא מקרה של רכוש פרטי.
באופן קונקרטי אני מציע שתחנן

אפשרות למר לוינשטיין בישיבת הכנסת, לפני ש קבלו את החוק, להעמיד
את השאלה, ואז יקום שר המשפטים ויענה שהשאלה לא קשורה עם החוק.
אז נוכל לפנות בענין זה לשר המשפטים. אני סבור שחייבים אנחנו לתת
אפשרות לעורר את השאלה כדי שלא יתפרש כאילו ויתרנו על הדבר הזה.

לגופו של הענין: צדק היו"ר באומר

ח. רובין:

כי אין התביעה הזאת קשורה עם החוק

המוצע. אינני נכנס עכשיו לכל הפרובלמטיקה שהעלה ד"ר ורהפטיג אגב
אורח, גם חוץ הכנסת עמדה מסוימת, ואני איפוא פטור מלהביע את דעתי

ועדת חוקה, חוק ומשפט

24.8.49

חוק לביטול פקודת הנהלת הנכסים הרוסים
ח. רובין

רל.

לגופו של ענין.

אני חייב להביע/ את דעתי רק לצד הפרלמנטארי של הדבר: הופיע חבר הכנסת שהוא חבר הועדה, ואגב דיון על חוק מסוים מעלה ענין שלא קשור עם החוק. יש לחבר הועדה זכות לחשוב כי זה קשור עם החוק. הדרך הפרלמנטאריה בענין זה היא הסתייגות. כלומר: מר לוינשטיין רשאי לשמור לעצמו זכות הסתייגות כדי להצביע נגד החוק או להימנע וללחץ את הסתייגותו או המנעותו, בהסברה. אין לו כל זכות לשאול שאלה, אלא רק להסתייג ולנמק את הסתייגותו. אם הוא רוצה לשאול שאלה יש לו שתי דרכים: ע"י שאילתא או ע"י חביעה להעמיד את השאלה לסדר-היום. בקשר עם החוק הזה יש לו רק זכות אחת: להסתייג, ובמסגרת הפרלמנטאריה, לפי טעמו, לצקם לנמק את הסתייגותו.

בב' ב. אידלסון:

השאלה אשר עורר מר לוינשטיין יותר

מדי חשובה מאשר אפשר להכניסה

כהסתייגות או שאלתא. שאת היא שאלה רצינית ובעיה פוליטית אשר אינה נוגעת רק לפרט הזה, אלא לרכוש יהודי בארצות רבות, אם זה בידי רוסיה או בידי ארץ אחרת. אנחנו נתקלנו בבעיה זאת עוד בועדה המתמדת, בראשית עבודתנו, כאשר עמדה שאלת רכוש היהודים בארצות שונות.

אני מציעה לא לקבל את הצעת ורהפטיג

וגם לא את הצעת רובין. הייתי מבקשת כי יו"ר הועדה יברר בממשלה

אם הבעיה הזאת יכולה לקבל את פתרונה הציבורי הפרלמנטארי בדיוננו.

הענין תובע שיקול רב.

ז. ורהפטיג:

אולי היו"ר יסכים לקבל את ההצעה להודיע

בכנסת כי השאלה החעורה ופסקנו שאינה

קשורה לחוק.

רל.

י. קליבנוב:

גם אני חושב כי הענין הזה לא נוגע לחוק. החוק עצמו אינו קובע שום דבר ביחס לבעלות על הרכוש הזה, ואינו אומר שאנחנו מוסרים את הרכוש לשלטונות הרוסים. החוק הזה רק מבטל את האפוטרופסות שהיחה קודם על הרכוש הזה. לעצם הדבר אני מצטרף לדעת בבה אידלסון כי השאלה חשובה ויש לבקש מהיו"ר שלנו להפנות את השומת לב שר המשפטים והממשלה לצורך לעיין בשאלה הזאת ולקעמידה לעיון ולהסברה בכנסת. יש לזה ערך פוליטי גדול מאוד: אין אנחנו עוברים בשתיקה על הדבר הזה. אינני חושב שאפשר לעשות את הדבר הזה בצורת הסתייגות, כי אין זה שייך כלל לחוק. אפשר בשעת ההרצאה על החוק להעיר כי בוועדה התעוררה השאלה הזאת של הרכוש היהודי בארצות האלע וכו', והחלט להפנות את השומת לב שר המשפטים והממשלה לצורך לעיין בשאלה זאת.

א. ג'רג'ורח:

אני מסכים לדעת חבר הכנסת רובין כי

אין כל קשר בין הענין שעורר מר לוינשטיין

לבין החוק הזה, וכי בשאלה זאת יש ענין פוליטי אשר יש לפתור אותו בצורה פוליטית. הרכוש הרוסי בארץ אינו רכוש של פרטים כי אם רכוש ציבורי. חלק מהרכוש הזה היה שייך לחברה או אגודה רוסי-ארצישראלית לעניני צדקה, בתי-ספר וכו', וכן למסיונים רוסיים מהמסטר הקודם. היו להם גם סימינרים למורים בנצרה, בבית-צ'דה, ליד בתי-ספר למורות. החלק השני של הרכוש הזה הוא מנזרים אשר גם הם שייכים למסיונים. לכן אני חושב כי אין כל קשר בין השאלה שעורר מר לוינשטיין לבין הרכוש הזה, שהוא רכוש דתי-עדותי, ומשמש גם לצרכיהם של עולים הבאים מרוסיה בעניני דת. אם יש רכוש פרטי השייך לרוסים - זה ענין שלא אכנס אליו.

ועדת חוקה, חוק ומשפט

24.8.49

חוק לביטול פקודת הנהלת הנכסים הרוסים

ר.ל.

י. קוסר י:

לפני שאנחנו דנים בענין הזה מבחינה משפטית צריך לדון בו אך ורק מבחינה פוליטית. אם מציעים לעכב את החוק כתביעה נגדית - זאת תביעה פוליטית, כי ע"י כך המדינה תומכת בתביעה האזרחים שלה, ולא מחזירה את הרכוש הרוסי טרם המדינה השניה מכירה בזה שהיא צריכה לשלם לאדם הזה את המגיע לו. אחי לא מענין הענין מבחינה משפטית. אם המדינה מקבלת זאת - צריך לדון על זה לפני כן. אם לא מקבלת זאת - לשם מה לעורר זאת? אם אנחנו, מבחינה פוליטית, לא נגש לבעיה הזאת, זה אומר כי החיאשנו מעצ מהענין הזה, ואז נזק גם לענין עצמו וגם מבחינה פוליטית. יכול להיות בוועדת החוץ דיון אם הענין מבחינה פוליטית כדאי.

היו"ר נ. גיר:

אינני רוצה להכנס לעצם הענין. ישנה כאן שאלה פרלמנטאריה ושאלה לעצם הענין, וחוץ מחוקים, יש גם הגיון. באופן פרלמנטארי צדק לגמרי חבר הכנסת רובין שאנחנו יכולים להחליט כי השאלה לא קשורה לחוק, ועל זאת יכול להסתייג חבר הכנסת לוינשטיין. אך גם דבר זה, הוא לדעתי לא בריא. ה' לוינשטיין בתור חבר הועדה יכול להסתייג על החלטתנו, ועלינו לבקש ממנו שלא יסתייג. צדק קוסר כי הענין מסובך. אם נזכיר את הענין הזה, לא יהיה זה לטובה. גם ברוסיה הסובייטית יש חוקים. אינני נכנס לשאלה אם החוק הסובייטי אשר לפיו אפשר להחרים ירושה, הוא בסדר. אך אני חושב שהשוב ביותר הוא לא להזכיר את הענין בכנסת. אני מוכן לקבל את הצעת גב' אידלסון, אם הועדה תקבל זאת, אך אינני חושב שזה שייך לוועדה חוקה, חוק ומשפט. המכתב שהביא מר לוינשטיין, נשלח ע"י אותו העו"ץ למשרד המשפטים, ומשרד המשפטים יטפל בזה.

רל.

ועדה חוקה, חוק ומשפט

24.8.49

חוק לביטול פקודת הנהלת הנכסים הרוסיים
צאצאה

י. קוסובי:

נדמה לי שכבר היו פרצדנטים כאלה עם
מדינות אחרות, ויש להם חוקים מסויימים

בענין זה.

שר המשפטים פ. רוזנבליט: המכחב שהוקרא כאן לא נתקבל עדין במשרד

המשפטים. במכחב כחוב: "אודה לכב'

(ז"א לשר המשפטים) אם יואיל להודיע לי מה הם הצעדים המדיניים שממשלת

ישראל יכולה לעשות בנידון, ואם יש אפשרות לקבל תמורת הרכוש הזה

מהרכוש הרוסי הנמצא במדינת ישראל". הממשלה היום בודאי לא תצהיר כל אחד

הצהרה בענין זה. אני חושב כי זה גם לא לטובת הקליינט של לוינשטיין

אם הדבר יובא היום בכנסת.

האם אין התנגדות להצעת הסיכום שהצעת?

חיו"ר נ. ניר:

מ. ח. ב. ל.

הישיבה נפתתה ב-10.50.